

Huvudrutin - vaccination mot pneumokocker - Rutin - Smittskydd, Region Gävleborg

Titel: Huvudrutin - vaccination mot pneumokocker	Dokumentkategori: Rutin	Omfattning: Hälso- och sjukvård, Region Gävleborg
Dokumentägare: Smittskyddsläkaren	Dokumentansvarig: Administratör, smittskydd	Beslutsinstans: Smittskyddsläkaren
Diarienummer: Ej tillämpligt		Datum för översyn: Se giltigt t o m

Innehåll

1.	Syfte och omfattning	2
1.1.	Allmänt	3
2.	Innehåll	3
2.1.	Ansvarsfördelning.....	3
2.2.	Avgiftsfrihet.....	3
2.3.	Vaccin mot pneumokocker	4
2.3.1.	Förvaring och hållbarhet	4
2.3.2.	Avfallshantering	4
2.4.	Val av vaccin utifrån riskgrupp	4
2.4.1.	Vaccination av personer med ökad risk för allvarlig pneumokocksjukdom.....	5
2.4.2.	Vaccination av personer med mycket hög risk för allvarlig pneumokocksjukdom.....	5
2.4.3.	Vaccination av personer med särskilt hög risk för allvarlig pneumokocksjukdom.....	5
2.5.	Revaccination.....	6
2.6.	Samvaccination mot covid-19, influensa och pneumokocker.....	6
2.7.	Beställning, hälsodeklaration och registrering.....	7
2.7.1.	Hälsodeklaration	7
2.7.2.	Registrering	7
2.7.3.	Rapportering till nationella vaccinationsregistret i MittVaccin Journal.....	7
2.7.4.	Utförda vaccinationer som ska rapporteras till nationella vaccinationsregistret.....	8
2.8.	Algoritm för pneumokockvaccination av vuxna	10
3.	Kommunikation och implementering	11
4.	Medverkande och granskare	11
5.	Referenser	11

1. Syfte och omfattning

Syftet med detta dokument är att beskriva aktuella pneumokockvacciner samt rekommendation om pneumokockvaccination till riskgrupper för vuxna från 18 år. Rekommendation för barn 2-17 år, läs mer i [barnvaccinationsprogrammet](#).

1.1. Allmänt

Från och med den 1 december 2022 ingår vaccination mot pneumokocker i det nationella vaccinationsprogrammet för riskgrupper.

I Region Gävleborg rekommenderas alla personer som är 65 år eller äldre att vaccinera sig mot pneumokocker, samt vissa riskgrupper från 2 års ålder och uppåt. Rekommendationen i Gävleborg baseras på Folkhälsomyndighetens nationella vaccinationsprogram (som ska rapporteras till NVR), samt ett regionalt tillägg för personer i åldersgruppen 65-74 år.

De som omfattas av rekommendationen för vaccination mot pneumokocker får detta kostnadsfritt.

2. Innehåll

2.1. Ansvarsfördelning

Stor andel av vaccinationerna mot pneumokocker genomförs inom primärvården och i vissa fall kan specialistmottagningar behöva inkluderas i den medicinska bedömningen i samband med vaccination mot pneumokocker. Observera att flera vacciner finns för att skydda mot pneumokocker och att ansvarsfördelningen är oberoende av vaccinsort.

Ansaret för genomförandet av vaccination mot pneumokocker tillfaller således vanligtvis den hälsocentral som patienten tillhör. I de fall då patienten även tillhör en specialistmottagning ska vaccinationen erbjudas på specialistmottagningen om ett planerat vårdbesök föreligger inom rimligt tid för vaccinationen.

I vissa fall kan läkare på specialistmottagningen ordinera vaccinationen i MittVaccin och primärvården utföra vaccinationen enligt ordinationen. Se mer information om ordination i rutinen *Vaccination och ordination i MittVaccin - Platina id 09-858664* som du finner på sidan [MittVaccin Journal](#) under rubriken Rutin för hälso- och sjukvården.

Patienterna som rekommenderas vaccination mot pneumokocker eller ingår i det nationella vaccinationsprogrammet får sin vaccination avgiftsfritt och därmed ska vaccinet inte skrivas på recept då det medför en kostnad för patienten.

2.2. Avgiftsfrihet

Pneumokockvaccin ges avgiftsfritt i Region Gävleborg enligt beslut av Regionfullmäktige på de indikationer som Folkhälsomyndigheten angett i ”[Rekommendationer om pneumokockvaccination till riskgrupper](#)”. Riskgrupper definieras i detta dokument vid punkt 2.8. Algoritm för pneumokockvaccination av vuxna.

2.3. Vaccin mot pneumokocker

Det finns två huvudsakliga typer av pneumokockvaccin:

- Polysackaridvaccin – ex Pneumovax (PPV23)
- Konjugatvaccin – ex Synflorix (PCV10), Prevenar 13 (PCV13), Vaxneuvance (PCV15) och Prevenar 20 (PCV20)

Enligt nationella upphandlingar gäller nedanstående avtal:

- Vaccinationer utanför det nationella barnvaccinprogrammet: **Pneumovax**
- Vaccinationer inom det särskilda vaccinationsprogrammet för personer med mycket hög risk för att drabbas av allvarlig pneumokocksjukdom: **Prevenar 20** (tidigare Apexxnar)
- Vaccin enligt det nationella barnvaccinationsprogrammet: **Vaxneuvance**

2.3.1. Förvaring och hållbarhet

Pneumovax förvaras enligt anvisningarna i den aktuella produktresumén från leverantören. Pneumovax ska förvaras i kylskåp (+2°C till +8°C), får ej frysas. Produktresumén medger ingen förvaring utanför kylskåp så vid transport krävs kylväska.

Prevenar 20 förvaras i kylskåp (+2°C till +8°C), får ej frysas. Förfyllda sprutor ska förvaras liggandes i kylskåpet för att minska tiden för resuspension. Ur mikrobiologisk synvinkel ska vaccinet användas omedelbart när det tagits ur kylskåpet. Vid transport krävs kylväska.

2.3.2. Avfallshantering

Material som varit i kontakt med vaccin (sprutor, kanyler, injektionsflaska etc.) skall sorteras som cytostatika och läkemedelsförorenat avfall i enlighet med ordinarie rutin. För Region Gävleborg gäller rutinen *Hantering av smittförande/kliniskt avfall* (platina id 07-861641) som finns [på Plexus](#).

2.4. Val av vaccin utifrån riskgrupp

Riskgrupperna delas upp i tre grupper: ökad risk, mycket hög risk samt särskild hög risk för allvarlig pneumokocksjukdom (se algoritm punkt 2.8.).

Beroende på riskgrupp och eventuell tidigare vaccination mot pneumokocker bör personen erbjudas en eller båda vaccintyper (polysackaridvaccin eller både polysackaridvaccin och konjugatvaccin).

Personer med mycket hög risk (grön ruta) och personer med särskilt hög risk (grå ruta) behöver vanligtvis en medicinsk bedömning av läkare. Rekommendationen är att de med ordinationsrätt fokuserar på personer med ökad risk (orange ruta).

2.4.1. Vaccination av personer med ökad risk för allvarlig pneumokocksjukdom

Rekommendationer för vuxna från 18 år.

- En dos Pneumocax samt revaccination tidigast efter 5 år.
- Tidigare vaccinerad med konjugatvaccin: en dos Pneumovax tidigast 2 månader efter senaste vaccindos.

2.4.2. Vaccination av personer med mycket hög risk för allvarlig pneumokocksjukdom

Rekommendationer för vuxna från 18 år.

- Tidigare ovaccinerad: En dos Prevenar 20.
- Tidigare vaccinerad (oavsett vaccintyp): En dos Prevenar 20 tidigast 1 år efter senaste dosen.

Vaccinera om möjligt innan start av eventuell immunhämmande behandling som påverkar vaccinationssvaret.

Barn och vuxna som har genomgått stamcellstransplantation bör vaccineras efter ett speciellt vaccinationsschema med minst tre doser PCV20, se European Conference on Infections in Leukaemia (ECIL). För mer detaljerade rekommendationer hänvisas till riktlinjer framtagna av specialister.

Se också folkhälsomyndighetens [Rekommendationer om pneumokockvaccination till riskgrupper](#)

2.4.3. Vaccination av personer med särskilt hög risk för allvarlig pneumokocksjukdom

Rekommendationer för vuxna från 18 år med aspleni, hypospleni, kroniskt likvorläckage eller barriärskada till följd av kirurgi eller trauma mot skallen.

- Tidigare ovaccinerad: En första dos Prevenar 20 (0,5 ml), en dos Pneumovax (0,5 ml) tidigast efter 1 år samt en dos Pneumovax (0,5 ml) tidigast 5 år efter senaste vaccindos och därefter vart 5 år.
- Tidigare fått en dos Prevenar 20: En dos Pneumovax (0,5 ml) tidigast efter 1 år samt en dos Pneumovax (0,5 ml) tidigast 5 år efter senaste vaccindos och därefter vart 5 år.
- Tidigare fått en eller flera doser konjugatvaccin annat än Prevenar 20 och inte Pneumovax: En dos Prevenar 20 (0,5 ml) tidigast 2 månader efter senaste vaccindos, en dos Pneumovax (0,5 ml) tidigast ett år efter senaste vaccindos samt en dos Pneumovax (0,5 ml) tidigast 5 år efter senaste vaccindos och därefter vart 5 år.
- Tidigare vaccinerad med Pneumovax plus eventuellt konjugatvaccin annat än Prevenar 20: En dos Prevenar 20 (0,5 ml) tidigast 2 månader efter senaste vaccindos samt en dos Pneumovax (0,5 ml) tidigast 5 år efter senaste vaccindos och därefter vart 5 år.

Vid planerad splenektomi bör den sista vaccinationen ha getts minst två veckor före operationen. Notera att splenektomerade och benmärgstransplanterade även kan behöva andra vacciner utöver vaccin mot pneumokocker.

2.5. Revaccination

Revaccination med Pneumovax rekommenderas när det gått minst fem år sedan den föregående dosen Pneumovax. För närvarande saknas rekommendationer gällande revaccination med konjugatvaccin.

Studier visar att skyddet efter vaccination med polysackaridvaccin avtar redan efter 3-5 år. Utifrån tidigare forskning rekommenderades inte revaccination med polysackaridvaccin pga risk för sämre immunsvär, så kallad hyporespons. Nya studier visar att revaccination med polysackaridvaccin är säker och ger ett gott immunsvär, såvida det gått minst 5 år sedan senaste dos. Revaccination ger då motsvarande antikropps nivåer som vid grundvaccination och därmed förmodat likvärdigt skydd.

2.6. Samvaccination mot covid-19, influensa och pneumokocker

Vid tillfällen då vaccinatören överväger att ge två eller fler vacciner samtidigt bör de individuella konsekvenserna av ökade biverkningar för den vaccinerade beaktas. Detta är en individuell bedömning som är särskilt viktig vid vaccination av sköra personer. Samtidig (eller inom en veckas) administration av flera vacciner kan ge ökade främst lokala biverkningar, men även risk för ökad feberreaktion. Detta skall alltid beaktas av vaccinator vid bedömning om eventuell samvaccination.

Om två eller flera vacciner administreras vid samma tillfälle bör dessa ges i olika extremiteter.

Vaccin mot pneumokocker kan administreras vid samma tillfälle som vissa andra vacciner, se tabell nedan. Observera att kombinationen Prevenar 20 och Nuvaxovid bör undvikas.

Vaccin mot pneumokocker, influensa (standarddos) och covid-19 (mRNA) kan administreras i tid oberoende av varandra, förutsatt att patienten inte har några kontraindikationer, känner sig pigg och inte har pågående biverkningar från (eventuell) föregående dos. Detta gäller både för barn och vuxna.

	Cominarty	Fluarix	Fluad	Pneumovax	Prevenar 20
Cominarty	X	Ja	Ja	Ja	Ja
Fluarix	Ja	X	Ej aktuellt	Ja	Ja
Fluad	Ja	Ej aktuellt	X	Ja	Ja
Pneumovax	Ja	Ja	Ja	X	X
Prevenar 20	Ja	Ja	Ja	X	X

2.7. Beställning, hälsodeklaration och registrering

Hälsocentraler som genomför vaccinationerna beställer vaccinet från leverantör, se dokumentet *Vaccin – avtalade priser och information om beställning* som finns på sidan [Vaccination mot pneumokocker - Region Gävleborg](#) i fliken Beställning och avtal. Nytt för i år är att webbformuläret gällande antal utlämnade doser till SÄBO, LSS och hemsjukvård och tas bort. Istället anger hälsocentralerna utlämning av vaccindoser i MittVaccin i samband med att minskning av lagersaldot registreras. Ange orsaken Utlämning till annan enhet samt ange i fritext den enhet som vaccinet utlämnas till. Registreringen ligger till grund för att ersättning för vaccinkostnaden betalas ut till hälsocentralen.

Var alltid noggrann när det gäller beställning av vaccin för att minimera svinn. Möjlighet finns i MittVaccin Journal att ta ut statistik på varje enskild enhet för stöd gällande beställningar av rimligt antal doser.

2.7.1. Hälsodeklaration

I samband med registrering av vaccination ska alltid en hälsodeklaration för patienten besvaras i MittVaccin Journal (MVJ). Det finns inte möjlighet att skanna in hälsodeklarationer i pappersformat i MVJ. För att undvika administrativt dubbelarbete bör arbetssätt som i dagsläget innefattar hälsodeklaration i pappersformat digitaliseras och enbart utföras i MVJ istället.

2.7.2. Registrering

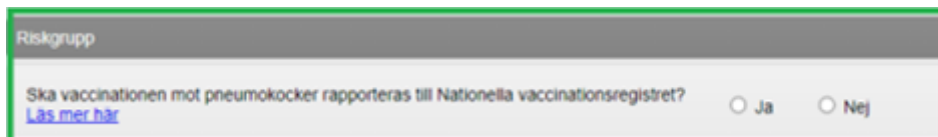
Registrering av utförda pneumokockvaccinationer registreras i MVJ. För mer information och lathundar om registrering i MVJ, se [MittVaccin Journal - Region Gävleborg](#).

2.7.2.1. Kampanj

Nytt för i år är att systemet IVAR avvecklas och istället införs kampanj i MVJ för att utmärka vissa grupper i samband med utbetalning av ersättningar till verksamheterna. Välj kampanjen som heter Riskgrupp under 65 år.

2.7.3. Rapportering till nationella vaccinationsregistret i MittVaccin Journal

Region Gävleborg är ålagda att registrera pneumokockvaccinationer i det nationella vaccinationsregistret, NVR, för de som ingår i det nationella vaccinationsprogrammet. De som ej ingår i det nationella vaccinationsprogrammet ska ej rapporteras till NVR. Rapportering till nationella vaccinationsregistret sker via MVJ genom att kryssa i "Ja" enligt nedan.

Riskgrupp

Ska vaccinationen mot pneumokocker rapporteras till Nationella vaccinationsregistret? ☐ Ja ☐ Nej

[Läs mer här](#)

2.7.4. Utförda vaccinationer som ska rapporteras till nationella vaccinationsregistret

Se nedan bild för att underlätta bedömning om rapportering till NVR ska ske eller ej

I MittVaccin, välj **JA** för att registreringen ska gå över till NVR

I MittVaccin, välj **NEJ** för att registreringen inte ska gå över till NVR

Riskgrupper enligt nationella vaccinationsprogrammet

➤ Kostnadsfri vaccination

➤ Skall registreras i NVR

"Sedan 2022 ingår vaccination mot pneumokockinfektion i ett nationellt särskilt vaccinationsprogram för personer som hör till riskgrupper. Enligt FHM Föreskrifter ska vaccination mot pneumokocker erbjudas till personer som är 2 år eller äldre och som har någon av följande sjukdomar eller tillstånd".

- Personer som fyller eller ska fylla 75 år samma år som de erbjuds sin första vaccination (se Tabell 1 på nästa sida)
- kronisk hjärtsjukdom
- kronisk lungsjukdom samt andra tillstånd som leder till nedsatt lungfunktion
- kronisk leversjukdom
- kronisk njursvikt
- diabetes mellitus
- bristande mjältfunktion eller saknar mjälte
- cystisk fibros
- likvorläckage eller barriärskada till följd av kirurgi eller trauma mot skallen
- cochleaimplantat
- nedsatt immunförsvar på grund av sjukdom eller behandling
- organtransplantation

[Konsoliderad version av HSLF-FS 2022:55 Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd om vaccination i enlighet med det särskilda vaccinationsprogrammet för personer som ingår i riskgrupper](#)

[Vaccinationsprogrammet mot pneumokocker för riskgrupper](#)

Region Gävleborg erbjuder även i enlighet med FHM vaccination av ytterligare riskgrupper

➤ Kostnadsfri vaccination

➤ Skall EJ registreras i NVR

"FHM rekommenderar dessutom vaccination mot pneumokocker till personer som också löper ökad risk för allvarlig pneumokock-sjukdom, men som inte omfattas av det nationella särskilda vaccinationsprogrammet för personer som ingår i riskgrupper".

Det gäller följande efter medicinsk bedömning:

- Personer 65 år och äldre, förutom de som inkluderas i nationella vaccinationsprogrammet pga ålder. Se blått fält till vänster. Personer över 65 år rekommenderas en dos vaccin mot pneumokocker. Vissa av dem kan redan ha fått vaccinet tidigare på grund av sjukdomar som tillhör riskgrupperna för pneumokockvaccination. De kan få en påfyllnadsdos tidigast efter ≥5 år.
- Personer som har haft invasiv pneumokockinfektion
- Personer som röker
- Personer med alkohol- eller narkotikaberoende
- Svetsare

[Rekommendationer om pneumokockvaccination till riskgrupper](#)

2.7.4.1. Tabell 1

Exempel på när personer födda olika år ska erbjudas vaccination mot pneumokocker (se första punkten i blått fält, föregående sida).

Födelseår	Ska erbjudas vaccination mot pneumokocker från och med år
1947	2022
1948	2023
1949	2024
Och så vidare	Och så vidare

2.8. Algoritm för pneumokockvaccination av vuxna

(OBS! Prevenar 20 = fd Apexxnar)

Personer från 18 år med ökad risk

- Personer 65 år och äldre
- Vuxna med vissa kroniska sjukdomar/måttligt nedsatt immunförsvar

Exempelvis kronisk hjärtsjukdom, kronisk lungsjukdom - nedsatt lungfunktion, levercirrhos, kronisk njursvikt, svårbehandlad/instabil diabetes, neuromuskulär sjukdom, alkohol- eller narkotikaberoende, rökare, svetsare utsatta för toxisk rök, personer som haft invasiv pneumokockinfektion samt personer med BMI över 40.

Ovaccinerad

Pneumovax

Tidigare fått en eller flera doser konjugatvaccin (ex Prevenar 13)

Pneumovax tidigast 2 mån efter senaste vaccindos

Tidigare fått en eller flera doser Pneumovax

Revaccination med Pneumovax

Revaccination med Pneumovax

Revaccination med Pneumovax

Personer från 18 år med mycket hög risk

- Gravyt nedsatt immunförsvar på grund av sjukdom eller behandling, t ex HIV-patienter med suboptimal behandling. Organtransplanterade, cytostatikabehandlade eller behandling med motsvarande >15 mg prednisolon/dag, annan kraftigt immunsupprimerande mediciner eller TNF-hämmare (tumörnekrosfaktor-hämmare) i kombination med annan behandling (till exempel metotrexat).
- Nefrotiskt syndrom
- Cochleaimplantat

Ovaccinerad

Prevenar 20

Tidigare fått en eller flera doser Pneumovax enbart eller konjugatvaccin (ex Prevenar 13)

Prevenar 20 tidigast 1 år efter senaste vaccindos

• Hematologisk stamcellstransplanterade

- kontakta hematolog och infektionsläkare

Tidigare ovaccinerad

Prevenar 20

Tidigare fått en dos Prevenar 20

Pneumovax tidigast 1 år efter senaste vaccindos

Personer från 18 år med särskilt hög risk

- Kroniskt likvorläckage eller barriärskada till följd av kirurgi eller trauma mot skallen.
- Anatomisk eller funktionell aspleni eller hypospleni - vaccination rekommenderas minst 2 v före mjältextirpation.

Tidigare fått en eller flera doser konjugatvaccin annat än Prevenar 20 och inte Pneumovax

Prevenar 20 tidigast 2 mån efter senaste vaccindos

Tidigare vaccinerad med Pneumovax plus eventuellt konjugatvaccin annat än Prevenar 20

Prevenar 20 tidigast 2 mån efter senaste vaccindos

Pneumovax tidigast 1 år efter senaste vaccindos

Pneumovax tidigast 5 år efter senaste vaccindos och därefter vart 5 år

3. Kommunikation och implementering

Regionens vaccinsamordnare ansvarar för att rutinen och tillhörande dokument/instruktioner når verksamhetschefer i kommuner och hälsocentraler. Verksamhetscheferna ansvarar för att rutinen är känd och efterlevs av alla berörda medarbetare. Rutinen läggs på samverkanswebben och återfins på sidan [Pneumokocker invasiv infektion](#) under rubriken Vaccination.

4. Medverkande och granskare

Dokumentet är framtaget av smittskyddsläkaren i samråd med vaccinationssamordnaren samt granskat av apotekare och överläkare, infektion.

Dokumentet är övergripande och får ej brytas ner på underliggande nivå utan samråd med dokumentansvarig.

5. Referenser

Dokumentnamn	Plats
Barnvaccinationsprogram	folkhälsomyndigheten
Vaccination och ordination i MittVaccin	platina (09-858664)
Rekommendationer om pneumokockvaccination till riskgrupper	folkhälsomyndigheten
Hantering av smittförande/kliniskt avfall	platina (07-861641)
MittVaccin Journal	samverkanswebben
HSLF-FS 2022:55	folkhälsomyndigheten
Vaccinationsprogram för riskgrupper	folkhälsomyndigheten
Pneumokocker invasiv infektion	samverkanswebben